

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИКОЛИ ГОГОЛЯ**

Кафедра педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор університету**

_____ О.Г.Самойленко

«___» _____ 2019 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ З «ПЕДАГОГІКИ»
для здобуття другого (магістерського) рівня
з галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 073 Менеджмент**

НІЖИН – 2019

Укладач програми:

Ю.Г.Новгородська – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту

Програма додаткового вступного іспиту з «Педагогіки» для здобуття другого (магістерського) рівня з галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту

Протокол № 7 від «24» січня 2019 р.

Схвалено та рекомендовано Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

«__» _____ 2019 року, протокол №

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного іспиту розроблена для абітурієнтів, які вступають на навчання за спеціальністю 073 Менеджмент, галузь знань 07 Управління та адміністрування. Вона базується на державному стандарті освіти з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» та «спеціаліст».

Метою вступного випробування з педагогіки при прийомі на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра є комплексна перевірка засвоєння вступниками науково-теоретичних основ їх професійної кваліфікації, зокрема, знань і вмінь фундаментальних основ педагогіки.

До участі у вступному випробуванні допускаються особи, які завершили навчання та здобули диплом «бакалавра», «спеціаліста» або «магістра» за будь-яким напрямом підготовки.

Зміст програми вступного екзамену з педагогіки охоплює такі базові змістові модулі: загальні основи педагогіки; теорія навчання; теорія виховання; школознавство. При цьому враховано специфіку кожного з розділів педагогічної науки та міжпредметні зв'язки.

На вступному випробуванні вступники повинні продемонструвати знання фундаментальних основ педагогіки, вміння визначати провідні педагогічні категорії, аналізувати педагогічні явища, причинно-наслідкові зв'язки, застосовувати теоретичні знання. Зокрема вступники повинні володіти основними категоріями педагогіки (освіта, розвиток, виховання, навчання), теорії навчання (зміст навчання, методи, форми, засоби навчання, типи навчання, результати навчання), теорії виховання (особистість, соціальна група, зміст виховання, принципи та закономірності виховання, методи, форми та засоби виховання), школознавства (система освіти, принципи організації системи освіти, типи навчальних закладів, структура навчальних закладів, посадові обов'язки працівників системи освіти).

На основі змісту програми з даної дисципліни визначено орієнтовні питання вступних випробувань. Структура білету складається з трьох теоретичних питань. Комплексний характер білету дасть можливість виявити педагогічну позицію вступника, бачення та розуміння актуальних проблем педагогічної науки, а також рівень теоретичної підготовленості. Відповіді абітурієнтів допоможуть спрогнозувати результативність подальшого навчання студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».

Вступний іспит проводиться у письмовій формі.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ І. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

ТЕМА 1. ПЕДАГОГІКА ЯК НАУКА. ПРЕДМЕТ, СТРУКТУРА І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Педагогіка - наука про виховання людини. Педагогіка як прикладна наука, спрямована на оперативне розв'язання життєвих проблем, що виникають у процесі виховання, навчання, освіти. Предмет педагогіки. Поняття "андрогоніка", "антропогоніка", "педагогіка життєтворчості", "реабілітаційна педагогіка". Джерела розвитку педагогіки. Виділення педагогіки і оформлення її в наукову систему. Основні категорії педагогіки: виховання, навчання, освіта. Виховання як суспільне явище, його історичний характер. Виховання в широкому і вузькому розумінні (соціальному, педагогічному). Педагогічна наука і педагогічна практика, система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства. Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ ст.), Закон України "Про освіту". Закон України "Про загальну середню освіту", Національна доктрина розвитку освіти.

Особливості методів педагогічного дослідження. Традиційно-педагогічні методи дослідження: спостереження, вивчення досвіду, вивчення першоджерел, вивчення документації, бесіда, інтерв'ю. Педагогічний експеримент, його сутність. Види експерименту: констатуючий, творчо-перетворюючий, контрольний. Педагогічні тести, види тестів. Методи вивчення колективних явищ. Анкетування. Типи анкет: відкриті, закриті, іменні, анонімні, з бальною оцінкою. Соціометричні методи. Метод незалежних характеристик. Кількісні методи в педагогіці. Статистичний метод. Методи історико-педагогічного дослідження: проблемний, системний аналіз, зіставно-порівняльний аналіз, синтез, узагальнення, прогнозування.

Основні поняття: педагогіка, андрогоніка, антропогоніка, виховання, навчання, освіта, методологічна структура педагогіки, міжпредметні зв'язки, методи науково-педагогічного дослідження, педагогіка життєтворчості, реабілітаційна педагогіка, методологія, методи науково-педагогічного дослідження.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ

Процес розвитку особистості. Різноманітні філософські теорії розвитку і формування особистості. Джерела, умови та рушійні сили і закономірності розвитку особистості. Фактори, що обумовлюють протікання і результати розвитку. Спадковість і розвиток. Вплив середовища на розвиток

особистості. Навчання, виховання і психічний розвиток особистості. Діагностика розвитку. Наукові засади вікової періодизації розвитку дитини. Основні напрями та соціальна ситуація психічного розвитку, основні психічні новоутворення та особливості формування особистості в різні вікові періоди.

Основні поняття: індивід, особистість, індивідуальність, фактори, спадковість, середовище, розвиток, формування, діяльність, спілкування, активність особистості, суб'єкт і об'єкт виховання, самовиховання, акселерація, вікова періодизація, психічні новоутворення.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. **ДИДАКТИКА**

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ПРО ДИДАКТИКУ. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Дидактика - теорія освіти і навчання. Виникнення і розвиток дидактики. Вклад вітчизняних та зарубіжних педагогів у розвиток теорії освіти і навчання. Основні категорії дидактики. Взаємозв'язок дидактики і окремих методик.

Основні дидактичні категорії: мета навчання і учіння, закономірності і принципи навчання, методи і засоби навчання, зміст навчання, організаційні форми навчання і контроль знань, умінь і навичок.

Сутність процесу навчання та його особливості. Гносеологічні основи процесу навчання. Рушійні сили навчального процесу.

Цілі навчання спільної діяльності вчителя і учнів: освітня, виховна, розвивальна. Характеристика цілей навчання.

Основні компоненти процесу навчання: цільовий, стимулюючо-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, емоційно-вольовий, контрольно-регулюючий, оціночно-результативний.

Основні поняття: дидактика, освіта, навчання, викладання, учіння, методи і засоби навчання, форми навчання, компоненти навчання.

ТЕМА 2. ЗАКОНИ, ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПРИНЦИПИ ТА ПРАВИЛА НАВЧАННЯ

Сутність поняття "закон" та "закономірність", взаємозв'язок між ними. Основні закономірності навчання: обумовленість навчання суспільними потребами, залежність процесу навчання від умов, в яких він відбувається; взаємозв'язок та взаємозалежність процесів навчання, освіти, виховання та розвитку і взаємозалежність процесу навчання та реальних навчальних можливостей учнів; єдність викладання та учіння в процесі навчання; взаємозалежність завдань, змісту, методів і форм навчання в цілісному процесі навчання.

Принципи навчання та їх характеристика: гуманізація, індивідуалізація

та диференціація навчання, науковість, доступність, наочність, зв'язок теорії з продуктивною працею, з життям; систематичність, системність, свідомість та активність учнів у навчанні, міцність засвоєння знань; індивідуальний підхід до учнів за умов колективної навчальної праці з класом; виховне навчання, позитивний емоційний фон навчання; навчання на високому рівні трудності, принцип проблемності як провідний принцип розвивального навчання тощо.

Основні поняття: закон, закономірність, принцип, правило навчання.

ТЕМА 3. ЗМІСТ ОСВІТИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Освіта та її роль у розвитку і формуванні особистості. Зміст освіти як дидактична категорія. Концепції освіти. Наукові основи визначення змісту освіти в сучасній школі. Види освіти. Вдосконалення змісту освіти відповідно до вимог Законів України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”.

Стандарти освіти, проблема їх розробки. Базовий навчальний план середньої загальноосвітньої школи, його будова, характеристика інваріантної та варіативної частини. Навчальні програми. Особливості навчальних планів та навчальних програм різних типів шкіл. Характеристика підручників та навчальних посібників сучасної загальноосвітньої школи.

Проблеми змісту освіти в зарубіжній педагогіці та шкільній практиці.

Основні поняття: освіта, зміст освіти, знання, уміння, навички, навчальний план, навчальна програма, підручник, навчальний посібник, загальна освіта, політехнічна освіта, професійна освіта.

ТЕМА 4. РОЗВИТОК ТЕОРІЇ МЕТОДІВ ТА ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ ТА ПРАКТИЦІ

Метод навчання як дидактична категорія. Структура методу навчання, характеристика елементів цієї структури: цілі діяльності, способи діяльності вчителя і способи діяльності учнів, психологічні закономірності засвоєння навчального матеріалу, ступінь досягнення цілі діяльності. Призначення та функції методів навчання: спонукальна, навчальна, розвивальна, виховна, організаційна. Прийоми навчання. Різні підходи, до класифікації методів навчання у педагогічній науці. Класифікація Ю.Бабанського, І.Підласого, В.Онишука, Н.Мойсеюк.

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів: словесні, наочні та практичні (за джерелом знань); репродуктивні, проблемно-пошукові, дослідницькі (за рівнем самостійності мислення); індуктивні та дедуктивні, аналітичні та синтетичні (за логікою передачі та сприйняття інформації); самостійна робота, робота з книгою, робота під керівництвом учителя (за ступенем керівництва навчальною-роботою).

Методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів: пізнавальні ігри, диспути, дискусії, створення ситуації успіху

(стимулювання інтересу до навчання); пред'явлення вимог, роз'яснення значимості учіння, заохочення, покарання (стимулювання обов'язку та відповідальності у навчанні).

Методи контролю та самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності учнів: індивідуальне, фронтальне опитування (методи усного контролю навчання); контрольна робота, твір, переказ, диктант (методи письмового контролю); методи лабораторного контролю, метод програмованого контролю, метод тестового контролю, самоконтроль.

Бінарні та ситуаційні методи навчання. Проблема вибору методів навчання та їх комплексного застосування.

Засоби навчання, їх класифікація та характеристика. Функції засобів навчання. Оптимальний вибір методів та засобів навчання.

Основні поняття: методи навчання, прийоми навчання, функції методів навчання, засоби навчання, оптимальність вибору методів навчання.

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ РОЗВИТОК У ДИДАКТИЦІ

Форма організації навчання як дидактична категорія. Історія розвитку організаційних форм навчання: індивідуальна та індивідуально-групова, класно-урочна, белл-ланкастерська, мангеймська, Дальтон-план, план Трампа. Класно-урочна форма організації навчання, її основні ознаки.

Урок як основна форма організації навчання. Типологія та структура уроків. Нестандартні та нетрадиційні уроки. Підготовка вчителя до уроку. Тематичне та поурочне планування.

Фронтальні, групові та індивідуальні форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці.

Основні вимоги до уроку: загально-педагогічні, дидактичні, психологічні, санітарно-гігієнічні. Аналіз уроку. Шляхи підвищення ефективності уроку в сучасній школі.

Інші форми організації навчання: домашня навчальна робота, семінари, практикуми, факультативи, екскурсії, предметні гуртки, консультації.

Основні поняття: форма організації навчання, урок, домашня навчальна робота, семінар, практикум, факультатив, екскурсія, предметний гурток, консультація, вимоги до форм навчання, типологія уроків, структура уроку, аналіз уроку.

ТЕМА 6. КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧально-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Сутність контролю, його мета та завдання в навчальному процесі. Функції контролю: освітня, розвиваюча, коригуюча, мотиваційна, виховна, управлінська, діагностична. Види контролю: попередній, поточний, тематичний, періодичний, підсумковий, заключний. Методи та форми контролю, їх характеристика. Оцінювання та облік результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Критерії оцінки: глибина, широта, повнота,

міцність, системність, точність, осмисленість. Характеристика бальної системи оцінки знань школярів. Рейтингова оцінка знань та особливості її застосування в сучасній школі. Нові підходи до контролю і оцінювання знань учнів в процесі реформування загальноосвітньої середньої школи в Україні.

Педагогічні вимоги до перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок учнів. Шляхи подолання формалізму в оцінці результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Контроль та оцінка знань учнів у школах зарубіжжя.

Основні поняття: контроль, оцінка та облік знань, функції контролю, види контролю, методи контролю, форми контролю, критерії оцінки.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ III. ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

ТЕМА 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ШКОЛІ

Педагогічна наука про виховання як цілеспрямований процес становлення особистості. Сутність процесу виховання, його особливості і рушійні сили.

Сучасні підходи до здійснення виховного процесу: особистісно-творчий; людинознавчий; діяльнісний; ціннісно-орієнтаційного ставлення до себе, до людей і навколишнього світу; етнокультурний; комплексний.

Процес виховання як система. Структура та логіка виховного процесу. Конкретизація мети виховання. Вихованість як інтегральна властивість особистості, результат процесу виховання. Діагностика, критерії, ступені вихованості.

Процес самовдосконалення особистості. Самовиховання, перевиховання.

Основні поняття: процес виховання, педагогічна взаємодія, рушійні сили виховного процесу, підходи до виховання, структура процесу виховання, самовиховання, перевиховання.

ТЕМА 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ І ПРИНЦИПИ ВИХОВАННЯ

Поняття про закономірності і принципи виховання. Закономірності виховання: обумовленість виховання суспільними умовами і потребами, взаємозв'язок процесів виховання і навчання, освіти і розвитку; визначальна роль діяльності і спілкування у вихованні особистості; залежність виховання від вікових індивідуальних особливостей вихованців; взаємозв'язок групи і особистості у виховному процесі; взаємозв'язок завдань, змісту, методів і форм виховання у цілісному педагогічному процесі; залежність результативності виховного впливу від характеру стосунків вихователів і вихованців.

Принципи виховання як відображення закономірностей виховного

процесу. Характеристика об'єктивно існуючих принципів виховання: єдність національного і загальнолюдського, природовідповідність, зв'язок виховання з життям, культуровідповідність, активність, самодіяльність і творча ініціатива вихованців, демократизація, гуманізація, безперервність і наступність, єдність навчання і виховання, диференціація та індивідуалізація, врахування вікових особливостей вихованців, гармонізація родинного та суспільного виховання та ін.

Основні поняття: закономірності виховання, принципи виховання.

ТЕМА 3. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗМІСТУ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ

Поняття про мету виховання. Загальні та індивідуальні цілі виховання. Соціальна зумовленість мети виховання і її об'єктивний характер. Фактори, що визначають вибір мети виховання: політика та ідеологія, потреби розвитку суспільства, темпи наукового, технічного і соціального прогресу, економічні можливості суспільства; народні традиції; рівень розвитку педагогічної теорії і практики; можливості учнів, вчителів, навчально-виховних закладів.

Видатні вітчизняні педагоги минулого і сучасності про мету виховання. Виховний ідеал, його взаємозв'язок з метою виховання. Видатні вітчизняні педагоги про ідеал національного виховання (К.Д.Ушинський, С.Русова, Г.Ващенко та інші). Мета і ідеали виховання в сучасній школі, їх співвідношення і конкретизація (О.Вишневський).

Сутність змісту виховання. Вимоги до відбору змісту виховання. Основні напрями змісту виховання. Завдання і зміст розумового (інтелектуального) виховання. Мовна культура в системі розумового виховання.

Поняття про світогляд. Сутність наукового світогляду, його основні риси, етапи і шляхи формування.

Поняття про мораль. Суть, завдання і зміст морального виховання з огляду на систему моральних цінностей: загальнолюдських (вічних), національних, громадянських, сімейних, цінностей особистого життя. Формування національної свідомості і громадянських якостей, політичної культури, духовності особистості; формування екологічної культури школярів; виховання негативного ставлення до алкоголю, нікотину, наркотиків; статевий розвиток дітей та молоді; правове виховання школярів. Шляхи і засоби морального виховання в навчальній і позакласній роботі.

Завдання і зміст трудового виховання. Виховання почуття господаря рідної землі, працьовитості, ініціативності, підприємливості, економічної свідомості, якостей дбайливого господаря (господині). Види трудової діяльності школярів і вимоги до її організації. Профорієнтаційна робота і вибір професії: завдання, зміст, етапи.

Художньо-естетичне виховання, його завдання і джерела. Поняття про прекрасне і спотворене у природі, суспільстві, людині; шляхи і засоби

естетичного виховання в сучасній школі. Місце національної культури в естетичному вихованні учнів.

Фізичне виховання в сучасній школі. Оздоровчі, освітні і виховні завдання фізичного виховання. Зміст, засоби та організаційні форми фізичного виховання учнів, здорового способу їх життя, турботи про власне здоров'я.

Шляхи і засоби реалізації змісту виховання.

Основні поняття: мета виховання, виховний ідеал, завдання виховання, едукація, зміст виховання, напрями змісту виховання: розумове, моральне, трудове, естетичне, фізичне; світогляд, науковий світогляд; національна самосвідомість; громадянськість; духовність; художньо-естетична культура, екологічна культура, політична культура.

ТЕМА 4. ОСНОВИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ. ІНТЕГРАЦІЯ ШКОЛИ І СІМ'Ї У ВИХОВАННІ МОЛОДІ

Сім'я як соціальний інститут суспільного розвитку дитини. Основні функції сім'ї. Типологія сімей. Специфічні особливості родинного виховання. Основні завдання, провідні напрями родинного виховання. Поняття про виховний потенціал сім'ї. Проблеми виховання дітей у сучасній сім'ї.

Система виховної взаємодії школи і сім'ї у вихованні учнів: мета, принципи, напрями, шляхи здійснення і форми організації (колективні, групові, індивідуальні). Нетрадиційні форми роботи з батьками у поєднанні з традиційними.

Основні поняття: сім'я (родина), функції сім'ї, родинне виховання, проблеми виховання дітей у сім'ї, виховний потенціал сім'ї, система виховної взаємодії школи і сім'ї у вихованні школярів.

ТЕМА 5. ПРОБЛЕМА МЕТОДІВ ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ ТА ПРАКТИЦІ

Поняття про методи, прийоми і засоби виховання. Діалектична єдність мети, принципів, змісту методів і засобів виховання. Розвиток теорії методів виховання. Народна педагогіка про методи виховання. Проблема класифікації методів виховання (різні підходи).

Методи формування свідомості особистості. Характеристика основних методів формування свідомості особистості: розповідь, роз'яснення, пояснення, лекція, етична бесіда, умовляння, навіювання, дискусія, переконання, приклад. Педагогічні умови ефективного використання цієї групи методів.

Методи організації діяльності, спілкування і формування досвіду громадської поведінки: привчання, вправи, тренування, педагогічна вимога (пряма і опосередкована), громадська думка, прогнозування, доручення, створення виховних ситуацій. Вимоги до організації діяльності учнів.

Методи стимулювання поведінки і діяльності школярів: постановка перспективи, змагання, гра, романтика, заохочення, покарання, спонукання. Психолого-педагогічні вимоги використання методів, стимулювання позитивної поведінки і діяльності у вихованні учнів.

Характеристика методів контролю і самоконтролю (самовиховання): самоаналіз вчинків, самооцінка, самодисципліна, самоспостереження, самопереконавання, самосхвалення, самозасудження тощо.

Умови оптимального вибору, ефективного застосування методів виховання у сучасній школі.

Основні поняття: метод виховання, прийом виховання, засіб виховання, класифікація методів виховання.

ТЕМА 6. ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА КОЛЕКТИВУ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Теорія і практика колективного виховання: історико-педагогічний аспект і сучасність. Відображення проблеми виховної ролі колективу в теоретичній спадщині А.С.Макаренка і В.О.Сухомлинського. Проблема дитячого колективу в системі гуманізації школи.

Загальне поняття про дитячий колектив, його ознаки та структура. Основні типи колективів, їх взаємозв'язок. Органи самоврядування в дитячому колективі, їх функції. Колектив як умова розвитку і виховання особистості. Динаміка та стадії розвитку колективу. Роль учителя на різних стадіях розвитку колективу. Постановка перспективних цілей, організація діяльності і спілкування як об'єктивні фактори формування дитячого колективу. Особливості діяльності і спілкування в колективі учнів початкових, середніх і старших класів. Закон руху колективу (система перспективних ліній), роль традицій у формуванні учнівського колективу. Педагогічне керівництво процесом формування колективу.

Основні поняття: колектив, ознаки колективу, структура колективу, типи колективів, органи колективу, стадії розвитку колективу, закон руху колективу, принцип паралельної дії, традиції колективу, функції вчителя на різних етапах розвитку колективу, колектив як умова розвитку і виховання особистості.

ТЕМА 7. ВИХОВНА РОБОТА КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Історія становлення і розвитку в Україні інституту класних керівників. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти.

Функції класного керівника (діагностична, організаторська, виховна, координаційна, стимулююча).

Технологія роботи класного керівника. Діагностика. Планування виховної роботи. Види планів. Організація і проведення виховної діяльності.

Аналіз і оцінка результатів виховної роботи.

Напрями роботи класного керівника: вивчення особистості учня, створення і виховання учнівського колективу, розвиток талантів і здібностей учнів, організація змістового дозвілля учнів, виховна робота з педагогічно занедбаними та хворими дітьми; робота з учителями; взаємозв'язок з сім'єю, робота з батьками учнів; співробітництво з позашкільними навчально-виховними закладами, громадськістю, різноманітними громадськими організаціями.

Форми роботи класного керівника (колективні творчі справи (КТС), класна година, тематичні бесіди, читацька конференція, виставки, масові свята, змагання, конкурси і т.д.).

Основні поняття: класний керівник, функції класного керівника, діагностика, планування, форми виховної роботи.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ IV.

МЕНЕДЖМЕНТ В ОСВІТІ

ТЕМА 1. СИСТЕМА НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Поняття про систему освіти. Залежність системи освіти від соціально-економічних, національних і культурних факторів. Становлення системи освіти в Україні. Закон України "Про освіту" (1991, 1996 рр.). Закон України "Про загальну середню освіту" (1999). Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття) (1994), Національна доктрина розвитку освіти. Основні принципи побудови системи освіти в Україні: доступність, рівність умов, гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей, органічний зв'язок з світовою та національною історією, культурою, незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій; науковий, світських характер освіти; інтеграція з наукою і виробництвом; взаємозв'язок з освітою інших країн; гнучкість і прогностичність системи освіти; єдність і наступність; безперервність і різноманітність; поєднання державного управління і громадського самоврядування.

Освітні рівні, освітньо-кваліфікаційні рівні. Різноманітність типів навчальних закладів. Навчально-виховні заклади для розвитку здібностей, талантів обдарованих дітей.

Основні поняття: школознавство, управління, керівництво, система освіти, принципи системи освіти, типи загальноосвітніх навчальних закладів, освітні рівні, освітньо-кваліфікаційні рівні.

ТЕМА 2. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ І КЕРІВНИЦТВА ОСВІТОЮ. КЕРІВНИЦТВО ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Система управління освітою в Україні. Принципи управління освітою: демократизація, гуманізація, науковість, системність і цілісність в

управлінні; реальне поєднання централізації і децентралізації керівництва; єдність єдиначальності і колегіальності в управлінні; об'єктивність і повнота інформації в управлінні. Органи управління освітою, їх функції і структура.

Основні документи, що визначають систему управління і керівництва школою: Закони України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”. Основні функції управління: аналіз і планування, організація і контроль, координація і стимулювання.

Управлінські органи в школі. Органи колегіального управління школою (загальні збори (конференція), рада школи, педагогічна рада, нарада при директорі, його заступниках). Зміст і організація їх роботи.

Управлінська діяльність адміністрації школи. Функції директора школи та його заступників.

Органи громадського самоврядування (учнівський комітет школи (класу), профспілковий комітет, батьківський комітет школи (класу).

Планування роботи школи. Форми планування (текстовий, графічний, змішаний). Види планування (перспективне, річне, поточне).

Основні поняття: управління, керівництво, принципи управління, функції управління, управлінські органи, планування.

ТЕМА 2. МЕТОДИЧНА РОБОТА В ШКОЛІ

Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки вчителя. Завдання та зміст методичної роботи в школі. Індивідуальна, групові та колективні форми методичної роботи.

Атестація педагогічних працівників. Мета, завдання та форми атестації педагогічних працівників. Положення про атестацію педагогічних працівників України.

Поняття про передовий педагогічний досвід (ППД), критерії ППД. Форми і методи вивчення, узагальнення і втілення ППД.

Впровадження досягнень педагогічної науки у шкільну практику. Основні форми роботи по втіленню досягнень науки і ППД.

Основні поняття: методична робота, атестація педагогічних працівників, передовий педагогічний досвід, критерії ППД.

Орієнтовні питання до екзамену

1. Педагогіка як наука і практика виховання людини (предмет, завдання, основні категорії). Джерела педагогіки. Основні етапи у розвитку педагогічної практики та науки.
2. Структура педагогіки, її зв'язок з іншими науками.
3. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження. Вибір методів дослідження.
4. Особистість як соціально-педагогічна категорія. Структура особистості, співвідношення біологічного і соціального в структурі особистості. Ознаки і критерії особистості.
5. Поняття про розвиток і формування особистості. Рушійні сили та закономірності розвитку особистості.
6. Виховання як фактор розвитку і формування особистості.
7. Вплив середовища на розвиток і формування особистості.
8. Роль спадковості у соціальному розвитку людини. Врахування спадкового фактору у виховному процесі.
9. Діяльність і спілкування як джерела та умови соціального становлення особистості. Роль активності особистості у її формуванні.
10. Виховання як спеціально організований педагогічний процес (сутність, особливості).
11. Структура процесу виховання (характеристика компонентів).
12. Рушійні сили та закономірності виховного процесу, їх характеристика.
13. Система принципів виховання, їх розвиток в педагогічній теорії та практиці.
14. Сутність самовиховання і перевиховання, їх місце у виховному процесі.
15. Шляхи підвищення ефективності виховного процесу. Сучасні підходи до виховання.
16. Сутність і специфіка методів виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання.
17. Характеристика методів формування свідомості особистості.
18. Характеристика методів організації діяльності, формування досвіду суспільної поведінки.
19. Характеристика методів регулювання і стимулювання поведінки та діяльності вихованців.
20. Результати виховання та їх виявлення. Рівні та критерії вихованості. Характеристика методів контролю і аналізу ефективності виховного процесу та їх застосування у роботі вихователя.
21. Зміст виховання та його сутність. Обумовленість змісту особливостям суспільного розвитку, меті і завданням виховання.
22. Моральне виховання особистості: сутність, завдання, провідні напрямки (зміст), методи, форми та засоби. Критерії і рівні моральної вихованості особистості.

23. Громадянське і патріотичне виховання особистості (завдання, зміст, форми та методи роботи).

24. Інтелектуальний розвиток і розумове виховання дітей. Головні завдання, шляхи та засоби розумового виховання дітей і молоді.

25. Сутність, структура і види світогляду. Шляхи та засоби формування наукового світогляду.

26. Правове виховання як педагогічна проблема (сутність; завдання, зміст, форми та методи). Профілактика правопорушень серед дітей та учнівської молоді..

27. Формування здорового способу життя та фізичне виховання дітей і молоді (мета, завдання, шляхи і засоби в залежності від вікових та індивідуальних особливостей дітей).

28. Трудове виховання та профорієнтація дітей та молоді (завдання, зміст, форми, особливості організації в сучасних умовах).

29. Естетичне виховання особистості (суть, завдання, форми і методи; засоби естетичного виховання).

30. Екологічне виховання особистості як педагогічна проблема. Суть, завдання, зміст, шляхи і форми екологічного виховання.

31. Колектив як форма соціальної взаємодії і виховання. Теорія колективу та її розвиток на сучасному етапі.

32. Види, ознаки та структура колективу.

33. Динаміка та етапи розвитку учнівського колективу.

34. Історія становлення інституту класного керівництва. Функції класного керівника в сучасній школі.

35. Взаємодія школи та сім'ї у вихованні молоді. Форми роботи класного керівника з батьками учнів.

36. Поняття про дидактику як теорію навчання та освіти. Основні категорії і провідні завдання дидактики.

37. Сутність, особливості та функції процесу навчання.

38. Системний характер процесу навчання та його структура.

39. Двосторонній характер процесу навчання. Структура діяльності вчителя у навчальному процесі.

40. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів (структура учіння).

41. Характеристика закономірностей та принципів процесу навчання.

42. Сутність та соціальне значення змісту освіти. Фактори, що зумовлюють зміст освіти.

43. Державні стандарти змісту освіти. Характеристика документів, що визначають зміст освіти і навчання (навчальні плани, програми, підручник, посібник).

44. Методи навчання: сутність, функції та структура.

45. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів, їх характеристика.

46. Методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

- 47. Методи контролю та самоконтролю.
- 48. Основні засоби навчання та їх застосування у процесі навчання.
- Роль комп'ютерів в освітньому процесі.
- 49. Історія розвитку організаційних форм навчання.
- 50. Форми організації навчання у сучасних закладах освіти.
- 51. Урок в системі організаційних форм навчання. Типологія та структура уроків.
- 52. Позаурочні форми навчальної роботи учнів.
- 53. Контроль навчальних досягнень учнів: сутність, завдання, функції.
- 54. Види, методи і форми контролю.
- 55. Оцінювання навчальних досягнень учнів. Психолого-педагогічні вимоги до перевірки й оцінки навчальних досягнень учнів.
- 56. Поняття системи освіти. Сучасна система освіти в Україні. Принципи побудови освіти в Україні.
- 57. Органи колегіального управління школою. Педагогічна рада та Рада школи: їх склад та функції.
- 58. Керівництво навчальною роботою школи (директор школи та його заступник з навчальної роботи).
- 59. Управлінська діяльність адміністрації школи (директора, його заступників з навчальної, виховної та господарської роботи).
- 60. Науково-методична робота в закладах системи освіти (завдання, зміст).
- 61. Форми методичної роботи в сучасній школі (масові, групові, індивідуальні).
- 62. Передовий педагогічний досвід: сутність, види. Критерії передового педагогічного досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Волкова Н. П. Педагогіка [Текст] : посібник / Н. П. Волкова. - К. : Академія, 2003. - 576 с.
2. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: Теорія та історія. Навчальний посібник. - К.: Вища школа, 1995.
3. Галузяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: Навчальний посібник. – Вінниця: "Книга-Вега", 2003. – 416с.
4. Гончаренко, Семен Устимович Український педагогічний словник [Текст] : словарь / С. У. Гончаренко. - К. : Либідь, 1997. - 376 с.
5. Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття). - К., 1993.
6. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. посібник для студ. вищих пед. навч. закладів / І. В. Зайченко. – Чернігів:Деснянська правда, 2003. – 528 с.
7. Закон України "Про загальну середню освіту" // Початкова школа. - №8.- 1999.
8. Закон України "Про освіту". - К., 1996.
9. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навчальний посібник для студентів вищих пед. навч. закладів. – К.: Вища школа, 2005. – 343с.
10. Ковбас Б. Родинна педагогіка [Текст] : в 3-х т. / Б. Ковбас, В. Костів: Міністерство освіти і науки України, Інститут вищої освіти АПН України, Прикарпатський університет ім. В. Стефаника, Науково-дослідний центр "Педагогіка і психологія вищої школи". - Івано-Франківськ : [б. и.], 2002 - Т. 1 : Основи родинних взаємовідносин / Б. Ковбас, В. Костів. - 2002. – 286с.
11. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // ІЗМОУ. - №13., 1996.
12. Кравець В. П. Гендерна педагогіка : навчальний посібник для вищих педагогічних навчальних закладів освіти / В. П. Кравець. - Тернопіль : Джура, 2003. - 416 с.
13. Кравець В. П. Історія гендерної педагогіки : навчальний посібник для студентів вузів / В. П. Кравець. - Тернопіль : Джура, 2005. – 440с.
14. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. – К.: Знання-Прес, 2003. – 429с.
15. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 418с.
16. Максимюк С.П. Педагогіка: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Кондор, 2005. – 667с.
17. Малафійк І.В. Дидактика: Навч. посібник для студентів вузів. – К.: Кондор, 2005. – 398с.
18. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: Навчальний посібник. – К., 2007. – 656с.
19. Пальчевський С.С. Педагогіка: Загальні засади педагогіки. З історії педагогіки. Теорія освіти і навчання (дидактика). Теорія виховання. Школознавство [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. С. Пальчевський. - К. : Каравела, 2007. - 576 с.

20. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М. М. Фіцула. - 2-е вид., випр., доп. - К. : Академвидав, 2007. - 560 с.

21. Ягупов В.В. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2002. – 435с.

Додаткова:

1.

2. Педагогіка: Хрестоматія/ Укладачі А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 700с.

3. Педагогічний словник : словарь / За ред. дійсного чл. АПН України М. Д. Ярмаченко ; Академія педагогічних наук України, Інститут педагогіки. - К. : Педагогічна думка, 2001.

4. Родинна педагогіка : навчально-методичний посібник / А. А. Марушкевич, В. Г. Постовий, Т. Ф. Алексеєнко та ін. ; Міністерство освіти і науки України, Київський Національний університет імені Тараса Шевченка. - К. : Видавець ПАРАПАН, 2002. - 216 с.

5. Соціолого-педагогічний словник [Текст] : словарь / За ред. В.В. Радула. - К. : ЕксОб, 2004. - 304 с.

6. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. – К., 1997.

7. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка. – К., 1996.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	<i>відмінно</i>
82-89	B	<i>добре</i>
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	<i>задовільно</i>
35-59	FX	
0-34	F	<i>незадовільно</i>